

چکیده تاریخ اسلام تا پایان خلافت عباسیان

مؤلف:

عماد غلامرضائی

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

تابستان ۱۳۹۸

سرشناسه	: غلامرضایی، علی، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: چکیده تاریخ اسلام تا پایان خلافت عباسیان / مولف علی غلامرضایی.
مشخصات نشر	: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشکده فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۸۰-۰۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: عباسیان - تاریخ Abbasids -- History
موضوع	: اسلام -- تاریخ -- از آغاز تا ۱۳۲۲ق.
موضوع	: Islam -- History -- To 750
شناسه افزوده	: ایران. ارتش. دانشکده فرماندهی و ستاد. انتشارات دافوس
شناسه افزوده	: Staff College. Dafoos Publisher & Command Army Iran
رده بندی کنگره	: DS ۷۴
رده بندی دیویی	: ۷۰۲/۹۵۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۶۱۱۴

عنوان: چکیده تاریخ اسلام تا پایان خلافت عباسیان

مؤلف: علی غلامرضایی

ویراستار: مریم حیدری پور

ناظر ویراستار: حمید همت

طرح روی جلد: علیرضا قانع

صفحه آرای: علیرضا حسین خانلو

ناشر: انتشارات دافوس

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۲۴۸ص

تاریخ نشر: چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۳۵۰,۰۰۰ریال

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس

تلفن: ۰۲۱- ۶۶۴۷۰۴۸۶ ؛ ۰۲۱- ۶۶۴۱۴۱۹۱

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلفین می باشد.

کلیه حقوق برای دافوس آجا محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

۹	 مقدمه
۱۳	 فصل اول
۱۳	 جغرافیای شبه جزیره عربستان
۱۷	 واژه و تقسیمات قوم عرب
۱۹	 اقوام و دین های جنوبی عربستان
۲۴	 اقوام و دین های شمالی عربستان
۲۹	 ادیان و مسکرها رایج در ترتیب بیشترین پیروان
۳۲	 مکه و قریش
۳۷	 فصل دوم
۳۸	 خدمتگزاران پیامبر (ص) در دوران کودکی، نوجوانی و جوانی
۴۰	 بعثت پیامبر
۴۹	 حوادث دوران هجرت
۴۹	 سال اول هجری
۵۲	 سال دوم هجری
۵۶	 سال سوم هجری
۵۹	 سال چهارم هجری
۶۰	 سال پنجم هجری
۶۴	 سال ششم هجری
۶۷	 سال هفتم هجری
۷۳	 سال هشتم هجری
۷۷	 سال نهم هجری
۸۰	 سال دهم هجری
۸۲	 سال یازدهم هجری

شواهد، قرائن و دلایلی که گواه پیامبر (ص) در راستای تعیین جانشین است: ۸۳

فصل سوم ۸۵

ابوبکر (۱۱-۱۳ هجری) ۸۶

عمر بن خطاب (۱۳-۲۳ هجری) ۹۱

عثمان (۲۴-۳۵ هجری) ۱۰۷

حضرت علی (ع) ۱۱۱

فصل چهارم ۱۲۱

معاویه بن ابوسفیان (معاویه اول) ۱۲۳

یزید بن معاویه (یزید اول) ۱۳۱

معاویه بن یزید (معاویه دوم) ۱۴۰

مروان بن حکم ۱۴۰

عبدالملک بن مروان ۱۴۴

ولید بن عبدالملک ۱۵۹

سلیمان بن عبدالملک ۱۶۲

عمر بن عبدالعزیز ۱۶۳

یزید بن عبدالملک (یزید دوم) ۱۶۸

هشام بن عبدالملک ۱۷۰

قیام یحیی بن زید ۱۷۶

یزید بن ولید اول (یزید سوم) ۱۷۷

عوامل سقوط سلسله امویان ۱۸۵

امویان اندلس: ۱۸۷

فصل پنجم ۱۸۹

محمد بن علی ۱۹۰

ابراهیم بن محمد ۱۹۱

سفاح ۱۹۴

۱۹۷	ابو جعفر منصور
۲۰۳	مهدی
۲۰۸	هادی
۲۰۹	هارون
۲۱۴	امین
۲۱۵	مامون
۲۲۲	معتصم
۲۲۷	الوائق بالله
۲۲۷	متوکل
۲۳۰	المنتصر
۲۳۰	مستعین
۲۳۰	معتز
۲۳۳	مهدی
۲۳۳	معمد
۲۳۶	معتضد
۲۳۸	مکتفی
۲۳۸	ابن معتز
۲۳۸	مقتدر
۲۳۸	القاهر بالله
۲۳۹	الراضی بالله
۲۴۲	متقی بالله
۲۴۲	انقراض خلافت عباسیان
۲۴۴	منابع

باحمد و سپاس بی پایان به درگاه خداوند متعال که توفیق نگارش این اثر را به بنده عنایت فرمود، کتابی که پیش رو دارید حاصل بیش از ۱۳ سال تدریس در مراکز آموزش عالی و موسسات دیگر علمی، و نیز ثمره سالها انس و آشنایی با تاریخ و مطالعه در این زمینه است.

تدوین کتابی در موضوع چکیده تاریخ اسلام از آغاز تا پایان خلافت عباسیان، آن هم بر پایه اسناد و مدارک معتبر و مقبول، هدف اصلی پدید آمدن کتاب حاضر بوده است. این که تا چه اندازه در رسیدن به این هدف موفق بوده ایم، به قضاوت خوانندگان عزیز و ارجمند بستگی دارد. اندیشه تدوین کتاب چکیده تاریخ اسلام، از سال ها پیش فکر بنده را به خود مشغول داشته بود، کتابی که تاریخ اسلام را تا پایان دوره طولانی عباسیان در بر گیرد. اثر مزبور با شمت اساتید و خانواده عزیزم در سال ۱۳۹۸ به پایان رساندم.

هر علمی بنا بر فوایدی که دارد دارای شمی می باشد علم تاریخ نیز فوایدی دارد که ما را به خواندن آن سفارش کرده اند.

۱- مطالعه تاریخ ما را به گذشته باز می گرداند تا تارهای تاریخی که از این جهان رفته اند را ببینیم و سخن کسانی را که امروز خاموشند بشنیم و راز آن ها درس عبرت بیاموزیم. تاریخ تجربه ی زندگی انسان است که در طول زمان گسترش یافته. همچنین تجربه یکی از مفاهیم کلیدی تاریخ بشمار می آید و چون همه انسان ها در این تجربه شریکند، کل این تجربه را که در طول بسیاری از نسل ها ادامه می یابد، تاریخ می نامیم.

۲- با مطالعه ی تاریخ علت های پیشرفت و سعادت مردان و زنان بزرگ نظیر دانشمندان و هنرمندان را در می یابیم.

از طرفی تاریخ، علم آموختن گذشته برای فهم زمان حال است. زندگی امروز حاصل کارها و اقدامات مردمان روزگار پیشین و حتی وقایعی است که در گذشته های دور اتفاق افتاده اند و همین امر در آینده نیز ادامه خواهد یافت، بنابراین شناخت و فهم درست تاریخ به جوامع بشری کمک می کند تا آینده خود را بهتر رقم زده، از اشتباهات نسل های گذشته پرهیز کنند.

۳- با مطالعه ی تاریخ با علل شکست و پیروزی ملت ها و اقوام آشنا شده و از آن ها درس بگرفت بیاموزیم.

از مهمترین فوائد تاریخ بقشی است که در تکوین شخصیت آدمی دارد. با مطالعه تاریخ می توان مهارتهائی را که برای زندگی اجتماعی ضرورت دارد آموخت و آموزش تاریخ به مثابه پایه استواری در تمام تعلیم و تربیت کشورها به شمار می رود که جوامع بشری با تکیه بر آن بسیاری از مهارتهای اجتماعی را به نسل های آینده می آموزند.

فصل اول کتاب چکیده تاریخ اسلام تا پایان خلافت عباسیان، به شبه جزیره عربستان پیش از اسلام می پردازد. این فصل به اوضاع جغرافیایی، جزیره العرب، جنگهای قبیله ای و تمدن های پیش از اسلام جزیره العرب می پردازد. و سپس به قبایل عرب منطقه و ادیان رایج در عصر جاهلیت اشاره می کند.

فصل دوم به شرح حوادث دوران پیامبر از دوران کودکی تا بعثت، نزول، مهاجرت مسلمانان به یثرب، عمده غزوات پیامبر از جمله: بدر، احد، احزاب، فتح مکه، حنین و... عوامل پیروزی و شکست در جنگها مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم: شکل گیری خلافت اسلامی، اختلاف بر سر جانشینی پیامبر که منجر به گزینش ابوبکر و بنیان نهادن رسم خلافت شد. سپس در این فصل به حوادث دوران خلیفه اول (مبارزه با پیامبران دروغین، آغاز فتوحات اسلامی و...)، دوران خلافت

عمر، دوران خلافت عثمان و شرح خلافت دوران امام علی (ع) در این فصل مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم به دروان امویان پرداخته شده است. بنی امیه از خاندان قریش بودند که از سال چهل و یک هجری تا سال ۱۳۲ ه. ق بر سراسر جهان اسلام حکمرانی می کردند و از سال صد و سی و هشت تا چهارصد و بیست و دو هجری حاکم منطقه اندلس (اسپانیا) بودند. این حکومت در سال چهارم هجری به وسیله معاویه بن ابی سفیان تأسیس گردید. معاویه یک دولت عربی محض را در شام تأسیس نمود که نود سال دوام یافت. در این مدت چهارده خلافه، بر جامعه اسلامی حکومت کردند. در این فصل سعی شده است تا چگونگی حکومت رسیدن دولت اموی و اهم اقدامات آنان بیان گردد. و در نهایت در فصل آخر کتاب به دوران خلافت عباسیان از مرحله شکل گیری تا فروپاشی آنان به دست مغولان پرداخته شده است.